

Jaarverslag 2018

Inhoud

Voorwoord	3
1 Een bestel van tien RIEC's en een LIEC	5
1.1 Wat de RIEC's en het LIEC doen	5
1.2 Over de RIEC'S en het LIEC	5
1.3 Over onze partners	6
2 Versterking aanpak ondermijnende criminaliteit 2018-2021	7
2.1 Verbetering van het inzicht	7
2.2 Versterking van de regionale aanpak	7
2.3 Versterking van de landelijke aanpak	8
2.4 Versterking van het RIEC-LIEC-bestel	8
3 Activiteiten en resultaten	10
3.1 Zicht op ondermijnende criminaliteit	10
3.2 Bestuurlijke weerbaarheid	13
3.3 Thematische aanpakken	13
3.3.1 Georganiseerde drugscriminaliteit	13
3.3.2 Witwassen, financiële fraude en misstanden met vastgoed	14
3.3.3 Mensenhandel en misstanden prostitutiesector	15
3.3.4 Outlaw Motorcycle Gangs (OMG's)	16
3.3.5 Gebiedsgebonden aanpakken en aanpakken vrijplaatsen	17
3.3.6 Milieucriminaliteit	18
3.3.7 Woon-, adres- en zorgfraude	18
3.4 Integraal afpakken en aanpak ongebruikelijk bezit	19
3.5 Toepassing Wet Bibob	20
3.6 Internationale samenwerking	21
3.7 Cijfermatige resultaten	22
3.8 Privacy en andere juridische aspecten	24
3.9 Kennis, opleiding en externe samenwerking	24
3.10 Communicatie	25
3.11 Informatievoorziening	26

Voorwoord

Voor u ligt het jaarverslag 2018 van de tien Regionale Informatie en Expertise Centra (RIEC's) en het Landelijk Informatie en Expertise Centrum (LIEC). In dit document brengen wij verslag uit over onze werkzaamheden als het gaat om het ondersteunen van onze partners in het integraal bestrijden en voorkomen van ondermijnende criminaliteit. Werkzaamheden die wij in 2018 tien jaar uitvoerden. Een mijlpaal en een aanmoediging voor het hele RIEC-LIEC-bestel. In die tien jaar hebben we een ontwikkeling doorgemaakt van een pioniersfase naar het zijn van belangrijke pijler in de bestuurlijke aanpak van ondermijnende criminaliteit. Dat laatste werd ook goed zichtbaar in 2018. Dit jaar stond vooral in het teken van intensiveren en versterken; intensiveren van de aanpak van ondermijning en versterken van het RIEC-LIEC-bestel als het gaat om het uitvoeren van die aanpak.

Intensivering aanpak ondermijnende criminaliteit

De aanpak van ondermijning is een van de speerpunten van het kabinet Rutte. In het regeerakkoord "Vertrouwen in de toekomst" is opgenomen dat het kabinet de integrale aanpak van ondermijnende criminaliteit wil intensiveren en versterken en dat het hiervoor € 100 miljoen ter beschikking heeft gesteld. Een van de prioriteiten ligt bij versterking van de integrale regionale aanpak. Voor de uitvoering van zogenaamde regionale versterkingsplannen is € 85 miljoen beschikbaar gesteld. De focus van deze plannen is komen te liggen op de aanpak van drugscriminaliteit en de daarmee gepaard gaande verwevenheid van onder- en bovenwereld, inclusief criminele geldstromen. Op verzoek van de minister van Justitie en Veiligheid hebben de RIEC's in het najaar van 2018 samen met hun partners plannen ingediend. In het najaar van 2018 heeft de minister de middelen toegekend en is gestart met de uitvoering van de versterkingsplannen. Hierbij werken de RIEC's en het LIEC nauw samen met het Aanjaagteam Ondermijning. Daarnaast zijn de RIEC's en het LIEC met extra kabinetsgeld aan de slag gegaan met het vergroten van het inzicht in de aard en omvang van de ondermijnende criminaliteit op lokaal, regionaal en landelijk niveau. In 2018 zijn de lokale ondermijningsbeelden opgeleverd en in 2019 volgt een landelijk beeld.

Versterking RIEC-LIEC-bestel

Bij de versnelling van de aanpak van ondermijnende criminaliteit hebben de RIEC's en het LIEC als samenwerkingsstructuur een sleutelrol gekregen. Er worden meer en andere werkzaamheden van de RIEC's en het LIEC verwacht en geleverd. Deze groei moet zowel inhoudelijk als beleidsmatig zorgvuldig uitgevoerd en begeleid worden. Binnen de individuele onderdelen, maar ook, juist, gezamenlijk. Ook in de toekomst. Daarom is in 2018 ingezet op een beweging van leren en innoveren. Concreet zijn de ontwikkelopgaven bepaald en is een nieuwe producten- en diensten-catalogus opgeleverd, geordend langs vijf versterkingslijnen:

- Objectieve kennis en expertise
- Integrale intelligence en analyse
- Slimme bestuurlijke weerbaarheid
- Duurzame samenwerking
- Flexibele uitvoeringskracht

Cijfermatige resultaten

Met ingang van 2018 worden de cijfermatige resultaten in het jaarverslag gerapporteerd aan de hand van de stappen van het werkproces van de integrale casusbehandeling. Dit geeft meer inzicht in de resultaten. Ook geven de cijfers nu inzicht in de herkomst van ingebrachte signalen, het totaal aantal interventieadviezen en de richting en aard van de adviezen. Alhoewel het cijfermateriaal van de RIEC's zich niet goed laat vergelijken, laat 2018 met circa 1750 casussen, een vergelijkbaar aantal in behandeling genomen integrale casussen zien ten opzichte van 2017.

Tot slot bedank ik onze partners, landelijk en lokaal, met wie we samenwerken aan het aanpakken van ondermijnende criminaliteit.

U leest meer over onze ontwikkelingen en resultaten in het jaarverslag. Ik wens u veel leesplezier!

Mw. Mr. N.M. Vaes MPA
Hoofd LIEC

1

Een bestel van tien RIEC's en een LIEC

1.1 Wat de RIEC's en het LIEC doen

De tien Regionale Informatie en Expertise Centra (RIEC's) en het Landelijk Informatie en Expertise Centrum (LIEC) ondersteunen bij de aanpak van georganiseerde, ondermijnende criminaliteit met als doel samenwerking te stimuleren en de overheid en samenleving weerbaarder te maken, om zo ondermijning tegen te gaan.

De RIEC's en het LIEC doen dat door:

- het vergroten van de bewustwording bij de overheid en private partijen over de problematiek van ondermijnende criminaliteit;
- het ondersteunen en versterken van samenwerking binnen de overheid en met publiek-private partners en
- het delen van kennis en expertise op het gebied van de bestuurlijke en integrale aanpak¹ van ondermijnende criminaliteit.

Het landelijk vastgestelde 'Convenant ten behoeve van Bestuurlijke en Geïntegreerde Aanpak Georganiseerde Criminaliteit, Bestrijding Handhavingknelpunten en Bevordering Integriteitsbeoordelingen'² (verder: RIEC-LIEC-convenant) vormt de basis voor samenwerking.

1.2 Over de RIEC'S en het LIEC

De tien over het land verspreide RIEC's en het LIEC vormen een landelijk dekkend netwerk.

De aanpak van georganiseerde criminaliteit begint op lokaal niveau. Daarbij vervullen de RIEC's een belangrijke rol. Elk RIEC werkt binnen regionale grenzen, onder aansturing van een zelfstandige regionale stuurgroep³. De RIEC's vormen voor partners een informatieknooppunt voor casuïstiek. Het RIEC stelt integrale handavingsadviezen op en stemt projectmatig bestuursrechtelijke, strafrechtelijke en fiscale interventies af met regionale partners.

Het LIEC zorgt voor verbinding tussen de RIEC's en de landelijke partners. Het LIEC signaleert en inventariseert ontwikkelingen op het gebied van ondermijnende criminaliteit. Bij regio-overstijgende criminaliteitsproblemen, zoals bij criminele motorbendes, coördineert het LIEC de landelijke aanpak. Het LIEC ondersteunt de RIEC's onder andere op het gebied van juridisch advies, communicatie en ICT.

¹ In de integrale aanpak van ondermijnende criminaliteit wordt strafrechtelijke opsporing en vervolging door politie en justitie gecombineerd met bestuurlijke en fiscale middelen. De aanpak is gericht op de inzet van preventieve, bestuursrechtelijke, privaatrechtelijke, fiscale en/of strafrechtelijke instrumenten.

² Convenant te vinden op <https://www.riec.nl/maatregelen-en-documenten/documenten/convenanten/2014/09/01/convenant-tbv-bestuurlijke-en-geintegreerde-aanpak-georganiseerde-criminaliteit>

³ Ieder RIEC wordt bestuurd door een regionale stuurgroep RIEC met daarin een afvaardiging van de partners. Gemeenten, Openbaar Ministerie, Belastingdienst en in voorkomende gevallen provincies zijn vertegenwoordigd. Deze stuurgroepen overlappen in sommige regio's (gedeeltelijk) met de sturing van regionale veiligheidssamenwerkingsverbanden, lokale driehoeksoverleggen of regionale bestuurlijke overleggen.

1.3 Over onze partners

De RIEC's en het LIEC bevorderen en ondersteunen de samenwerking tussen de volgende convenantpartners:

- Gemeenten
- Provincies
- Belastingdienst (waaronder de onderdelen Belastingdienst, Toeslagen, Douane en Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst (FIOD))
- Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid (Inspectie SZW)
- Politie
- Koninklijke Marechaussee (KMar)
- Openbaar Ministerie (OM, waaronder arrondissementsparketten, Landelijk Parket en Functioneel Parket)
- Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND)
- Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV)

Het UWV is op 19 maart 2018 als partner toegetreden tot het RIEC-LIEC-bestel. Het LIEC voert met overheidsorganisaties regelmatig oriënterende gesprekken over toetreding.

Daar waar sprake was van overlap in onderwerpen en thema's, zoals bij gebiedsgebonden aanpakken en zorg(gerelateerde) fraude, is ook in 2018 samengewerkt met de Landelijke Stuurgroep Interventieteams (LSI)⁴.

⁴ De LSI werkt aan voorkomen en terugdringen van belasting- en premiefraude, toeslagenfraude, uitkeringsfraude, overtredingen van arbeidswetgeving en daarmee samenhangende misstanden. Zie ook <https://www.naleving.net/themas/multidisciplinair-handhaven/dienstverlening/landelijke-stuurgroep-interventieteams/>

2

Versterking aanpak ondermijnende criminaliteit 2018-2021

2.1 Verbetering van het inzicht

De aanpak van ondermijnende criminaliteit is een speerpunt van het huidige kabinet. In het regeerakkoord “Vertrouwen in de toekomst” staat dat het kabinet de integrale aanpak van ondermijnende criminaliteit wil intensiveren en versterken. Het kabinet heeft het RIEC-LIEC-bestel gevraagd om ervoor te zorgen dat lokaal, regionaal en landelijk niveau aanvullend inzicht komt in de aard en omvang van ondermijnende criminaliteit. Daarvoor zijn ook extra middelen beschikbaar gesteld.

In 2018 hebben de RIEC's lokale ondermijningsbeelden opgesteld. Het LIEC is gestart met het opstellen van een landelijk beeld van ondermijnende criminaliteit. Deze is in 2019 gereed.

2.2 Versterking van de regionale aanpak

Het kabinet wil ook de integrale aanpak regionaal versterken. Uit het Ondermijningsfonds is daarom € 85 miljoen beschikbaar gesteld voor regionale versterkingsplannen. Op advies van het Strategisch Beraad Ondermijning (SBO)⁵ is gekozen om de focus te leggen op de illegale drugsindustrie en de daarmee gepaard gaande verwevenheid van onder- en bovenwereld én de bijbehorende criminele geldstromen.

Op verzoek van de minister van Justitie en Veiligheid (JenV) hebben de RIEC's en het LIEC samen met de partners in het najaar van 2018 plannen ingediend. Hierin staat hoe de tien regio's concreet invulling willen geven aan de versterking van de integrale aanpak, gelet op de gekozen focus. Op basis van deze plannen en het advies van het SBO hierover heeft de minister bij brief van 16 november 2018⁶ de middelen toegekend.

⁵ Het Strategisch Beraad Ondermijning adviseert de minister van Justitie en Veiligheid over de besteding van de extra financiële middelen uit het Ondermijningsfonds en over mogelijkheden tot verdere verbetering van de aanpak van ondermijning.

⁶ Kamerstukken II 2017/18, 29911, 212 (Kamerbrief Versterking aanpak ondermijning: actuele stand van zaken).

RIEC Zeeland West-Brabant en Oost-Brabant

Start Joint Datalab Ondermijning

De RIEC's Zeeland-West Brabant en Oost Brabant hebben de ambitie om uit te groeien tot een intelligence-organisatie. Deze ambitie staat niet op zichzelf, maar is onlosmakelijk verbonden met het programma 1 Smart Overheid van de Taskforce Brabant Zeeland, dat wordt bekostigd uit het Ondermijningsfonds. Dit programma heeft ten doel om de integrale aanpak van ondermijning door te ontwikkelen tot een effectievere, slimmere aanpak. Een belangrijk onderdeel van het programma 1 Smart Overheid is het snel en efficiënt uitwisselen van informatie tussen de partners en de RIEC's. Hiervoor is het Joint Datalab Ondermijning (JDO) ingericht onder het RIEC-LIEC-convenant bij het RIEC-bureau. Het is de productieplaats van dynamische integrale ondermijningsbeelden. In het JDO worden de juiste ondersteunende software en benodigde data (zowel open als gesloten bronnen) op het juiste moment beschikbaar gesteld voor de RIEC-partners en het RIEC-bureau. Leidend voor de inrichting van het JDO zijn ervaringen in proeftuinen op basis waarvan procesoptimalisatie mogelijk is. In 2018 is het 1 Smart Overheid concept getoetst in de volgende proeftuinen: agrarisch buitengebied, contextbeeld en de wijkaanpak. De RIEC's hebben het analyseproces geregisseerd en de eerste stappen in het proces ondersteund door middels een intelligence collection plan uitvraag te doen naar de benodigde data. De proeftuinen sluiten aan bij de drie niveaus waarop de multi-analyseteams van de RIEC's gaan werken: fenomeenanalyse, tactische analyse en complexe casuïstiek.

Bij de ontwikkeling van het JDO kijken beide RIEC's steeds nadrukkelijker naar de mogelijkheden om de opgedane kennis te kunnen gebruiken in andere regio's.

SAMEN STERK TEGEN

ONDERMIJNENDE CRIMINALITEIT

met effectieve tools en praktische ondersteuning

Objectieve kennis & expertise

Meer kennis en bewustzijn van ondermijnende criminaliteit

Integrale intelligence & analyse

Actueel zicht op en inzicht in trends en fenomenen

Slimme (bestuurlijke) weerbaarheid

Versterken van weerbaarheid op diverse niveaus

Duurzame samenwerking

Samenwerken met groter en steviger netwerk

Flexibele uitvoeringskracht

Hulp bij inzet tools en uitvoering aanpak

WAARDE

De komende jaren zal regionaal en landelijk in het teken staan van de uitvoering van deze versterkingsplannen. De RIEC's en het LIEC werken daarbij nauw samen met het Aanjaagteam Ondermijning, dat is ingericht om de partners deze kabinetsperiode te helpen de aanpak te verbeteren en te versnellen. De RIEC's rapporteren separaat aan de minister van JenV over de voortgang van de plannen.

2.3 Versterking van de landelijke aanpak

Het kabinet heeft ook de betrokken landelijke partners verzocht om concrete versterkingsvoorstellen uit te werken. In hun plannen hebben de partners aangegeven wat er extra nodig is om de gewenste versterking en versnelling van de aanpak te realiseren, in aanvulling op wat reeds wordt gedaan. Voor deze plannen heeft het kabinet uit het Ondermijningsfonds

circa € 7,5 miljoen toegekend⁷. Het LIEC heeft bij de planvorming met de partners meegedacht en werkt bij enkele plannen mee aan de uitvoering. De landelijke partners rapporteren separaat aan de minister van JenV over de voortgang van de plannen.

2.4 Versterking van het RIEC-LIEC-bestel

De RIEC's en het LIEC hebben als samenwerkingsstructuur een sleutelrol gekregen bij de versterking en intensivering van de aanpak. De versterking en versnelling van de aanpak vraagt veel van het RIEC-LIEC-bestel, zowel inhoudelijk als bedrijfsmatig. Om aan de groeiende en mogelijk veranderende

⁷ Kamerstukken II 2017/18, 29911, 212 (Kamerbrief Versterking aanpak ondermijning: actuele stand van zaken).

vraag vanuit de partners te kunnen blijven voldoen, een blijvende beweging van leren en innoveren op gang te brengen en om onderscheidend en van meerwaarde te blijven in een dynamisch speelveld, werken de RIEC's en het LIEC aan doorontwikkeling van de eigen organisatie, oftewel Next Level RIEC-LIEC.

In 2018 heeft het RIEC-LIEC-bestel de ontwikkelopgaven in kaart gebracht. Ook is er een nieuwe producten- en dienstencatalogus opgesteld. De producten en diensten zijn geordend langs vijf pijlers:

1. **Objectieve kennis en expertise:** RIEC-LIEC biedt basistrainingen en masterclasses aan, kan verschillende typen onderzoek verrichten, investeert continu in innovatieve onderzoeken en nieuwe technologieën.
2. **Integrale intelligence en analyse:** RIEC-LIEC heeft een divers aanbod aan analyses (complexe integrale casusanalyses, geografische analyses, fenomeenanalyses etc.), maakt integrale ondermijningsbeelden en werkt aan de ambitie om dynamische ondermijningsbeelden op te stellen.
3. **Slimme bestuurlijke weerbaarheid:** RIEC-LIEC heeft een divers aanbod aan weerbaarheidsproducten als de "Piramide naar fitte gemeenten⁸", de weerbaarheidscoach, weerbaarheidsscans en de ondermijningsapp.
4. **Duurzame samenwerking:** RIEC-LIEC biedt zijn landelijk dekkend netwerk en zijn zicht op het gehele speelveld aan, organiseert netwerkbijeenkomsten, en deelt graag zijn kennis en expertise over starten van maatschappelijke coalities en ondersteuning van internationale samenwerking.
5. **Flexibele uitvoeringskracht:** als netwerkmakelaar vergroot RIEC-LIEC de slagkracht van de overheid; het RIEC-LIEC-bestel kan bemiddelen bij uitwisseling van kennis en capaciteit tussen partners en kan integrale, ontkleurde en onafhankelijke projectleiders leveren.

Deze vijf pijlers vormen tevens de versterkingslijnen waarlangs de regioplannen zijn opgesteld.

Het jaar 2019 staat in het teken van leren en ontwikkelen en in 2020 ligt de focus op implementeren, verinnerlijken en voortzetten van de nieuwe werkwijze.

⁸ De methodiek "Piramide naar fitte gemeenten" bevat 105 indicatoren die gezamenlijk de mate van bestuurlijke- en ambtelijke weerbaarheid van een gemeente kunnen tonen. Deze indicatoren zijn bepaald op basis van de door het RIEC uitgevoerde quickscans en ervaringen uit het werkveld, bijvoorbeeld inzake integriteit en Veilige Publieke Taak. De piramide is in 2018 ontwikkeld en wordt in 2019 geïntroduceerd en landelijk uitgerold.

3

Activiteiten en resultaten

De RIEC's en het LIEC geven in 2018 aan de volgende landelijke thema's prioriteit: georganiseerde hennepcultuur; witwassen, fraude en misstanden met vastgoed en mensenhandel en -smokkel. Voor de Outlaw Motorcycle Gangs (OMG's) bestaat een geprioriteerde landelijke integrale aanpak. De toepassing van de Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (Bibob) is, als bestuurlijke interventie, eveneens geprioriteerd binnen RIEC-LIEC. Ieder RIEC werkt daarnaast aan zijn regionale thema's. In dit jaarverslag wordt ingegaan op de prioriteiten en de thema's waaraan in meerdere regio's gewerkt wordt.

Elk RIEC-bureau heeft een eigen regionaal jaarverslag opgesteld dat is vastgesteld door zijn regionale stuurgroep. In dit jaarverslag van het RIEC-LIEC-bestel wordt deze informatie geconsolideerd tot één landelijk verslag.

3.1 Zicht op ondermijnende criminaliteit

Zoals in paragraaf 2.1 beschreven, dragen de RIEC's en het LIEC voor een belangrijk deel bij aan het in beeld brengen van de ondermijnende (georganiseerde) criminaliteit. Het zicht op ondermijnende criminaliteit versterkt de informatiepositie van de RIEC-partners. Dit draagt bij aan een weerbare overheid.

Ondermijningsbeelden

In 2018 hebben de RIEC's op lokaal niveau integrale ondermijningsbeelden opgesteld. Deze zijn opgebouwd uit informatie, kennis en expertise van de RIEC-partners. Door de beelden bijeen te brengen hebben de RIEC's ook op regionaal niveau de eerste integrale ondermijningsbeelden gemaakt. In totaal zijn er in 2018 127 lokale en regionale ondermijningsbeelden opgeleverd.

Een integraal ondermijningsbeeld laat zien wat in een bepaald gebied⁹ de verschijningsvormen zijn van ondermijnende criminaliteit, zoals dat wordt waargenomen en/of vermoed door de RIEC-partners. Deze beelden geven de samenwerkende overheidspartners op lokaal niveau zicht op en inzicht in diverse vormen van ondermijnende criminaliteit binnen een bepaald gebied op basis waarvan gerichte interventies mogelijk zijn.

Aan de ondermijningsbeelden liggen zowel concrete casussen als professionele kennis van frontlijnmedewerkers ten grondslag. Deze kennis en informatie wordt onder andere opgehaald door middel van (groeps) interviews. In veel ondermijningsbeelden komen de geprioriteerde RIEC-thema's terug: drugscriminaliteit, witwassen, vastgoedfraude, mensenhandel en criminele motorbendes. De concrete casussen dragen bij aan het lokaal bewustzijn van aanwezigheid van georganiseerde criminaliteit, omdat ze laten zien wat de levensechte verschijningsvormen zijn van ondermijnende criminaliteit. Ook onderstrepen ze het belang van de samenwerking bij de aanpak en leiden ze tot concrete interventies.

⁹ De omvang van het gebied waarop een lokaal ondermijningsbeeld ziet, kan verschillen. Dat hangt mede af van het aantal inwoners. Er zijn ondermijningsbeelden die zien op een gemeente maar ook die zien op meerdere gemeenten. Voor enkele grote steden zijn twee of meer beelden opgesteld.

In 2018 is door het LIEC gestart met het opstellen van een eerste landelijk beeld van ondermijnende criminaliteit. Daarvoor is onder meer geput uit de lokale en regionale ondermijningsbeelden van de RIEC's. Daarnaast is, door middel van interviews, informatie opgehaald bij de landelijke overheidspartners en private partners. Dit ondermijningsbeeld is in 2019 gereed.

Om van elkaar te leren, waar mogelijk uniformiteit aan te brengen in het proces van totstandkoming van de ondermijningsbeelden en om te spreken over doorontwikkeling van de ondermijningsbeelden, organiseert het LIEC een tweemaandelijks overleg van projectleiders ondermijningsbeelden van de RIEC's. Ook organiseert het LIEC voor RIEC-partners en RIEC-bureaus zesmaal per jaar een landelijke werkgroep ondermijningsbeelden, ten behoeve van het afstemmen van landelijke kaders en afspraken.

RIEC Noord-Holland

De RIEC-partners over het effect van de ondermijningsbeelden:

“Door de concrete aanpak van signalen van georganiseerde criminaliteit en het maken van ondermijningsbeelden in de 35 gemeenten in Noord-Holland is het inzicht in en de bewustwording van de kwetsbare gelegenheidsstructuren waar ondermijnende criminaliteit gebruik van maakt groter geworden.

In diverse maatregelen die door gemeenten zijn genomen komt een toegenomen bewustzijn op het thema ondermijning tot uitdrukking. Zo hebben veel gemeenten het tegengaan van ondermijning steviger in hun jaarplannen verankerd en zijn er medewerkers vrijgemaakt voor daarmee samenhangende taken. Ook hebben sommige gemeenten een analist aangesteld, die zowel gemeentelijke informatie als informatie uit open bronnen analyseert, met het oog op het beheersen van de risico's op het gebied van ondermijning in de gemeente. Daarnaast hebben veel gemeenten naar aanleiding van de ondermijningsbeelden concrete bestuurlijke maatregelen getroffen.

De belangrijkste criminele ondermijnende fenomenen die door het stapelen van de ondermijningsbeelden in beeld zijn gekomen, hebben de basis gevormd voor het Regionaal Versterkingsplan aanpak ondermijning, dat vanaf 2019 in een Programma Ondermijning zal worden uitgevoerd.”

Bestuurlijke signalen

Een essentieel instrument in de strijd tegen georganiseerde, ondermijnende criminaliteit is het bestuurlijk signaal. Dit instrument vormt de schakel tussen (opsporings)onderzoeken enerzijds en beleidsvorming anderzijds. Het doel van een bestuurlijk signaal is om een gesignaleerd knelpunt of kwetsbaarheid in een legaal maatschappelijk proces bloot te leggen om dat vervolgens weg te laten nemen door aangepast beleid en/of nieuwe wetgeving. Alle publieke instanties die betrokken zijn bij de aanpak van georganiseerde, ondermijnende criminaliteit kunnen een bestuurlijk signaal opstellen. Het LIEC geeft bij het opstellen van een bestuurlijk signaal vanaf de start procesmatige begeleiding. Het RIEC kan inhoudelijk bijdragen als het onderwerp van het signaal aansluit bij een van de RIEC-thema's. Het LIEC biedt de signalen aan bij bewindspersonen van betrokken departementen.

In 2018 heeft het LIEC de volgende bestuurlijke signalen begeleid:

- **Fraude met olietransporten**

Dit bestuurlijk signaal is opgesteld door de politie-eenheid Rotterdam en ingediend door het RIEC Rotterdam. Het constateert onder andere dat er onttrekking of verduistering van minerale olie plaatsvindt, die vervolgens via faciliterende tussenpersonen weer op de legale markt gebracht wordt. Het signaal is aangeboden aan de ministers van Justitie en Veiligheid, Infrastructuur en Waterstaat en de staatssecretaris van Financiën.

In reactie op het bestuurlijk signaal hebben de betreffende bewindspersonen aangegeven dat zij de beschreven risico's, misbruik en fraude onacceptabel vinden en voornemens zijn maatregelen te nemen. Zo hebben de Douane en de Belastingdienst de fysieke controles geïntensiveerd. De Douane heeft in overleg met de oliebranche over de aanpak van deze fraude het gemeenschappelijk belang benadrukt. De oliebranche herkent dat belang en is bereid na te gaan op welke wijze de samenwerking op dit punt kan worden verbeterd. De Douane heeft ook gewezen op de mogelijkheid voor het melden van fraudesignalen bij het douanemeldpunt Accijns. Over de 'verliesnorm accijns' is de Douane in overleg getreden met de brancheorganisaties. Er wordt onderzoek gedaan of deze verliesnorm kan worden verlaagd.

- **Co-vergisting**

Het bestuurlijk signaal van het RIEC Noord-Nederland en de Nationale Intelligence Agenda-themagroep¹⁰ (NIA) co-vergisting constateert onder meer dat er structurele knelpunten en kwetsbaarheden bestaan met betrekking tot co-vergistingsinstallaties. Het signaal is aangeboden aan de ministers van JenV, Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Economische Zaken en Klimaat en aan de staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat.

In reactie op het bestuurlijk signaal hebben de betreffende bewindspersonen aangegeven het beschreven misbruik en fraude onacceptabel te vinden en dat ze voornemens zijn maatregelen te nemen. Een voorbeeld hiervan is dat de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit risicogerichte bedrijfscontroles, visuele inspecties en bemonstering van voorraden uitvoert. Dit wordt in de komende jaren gecontinueerd. Daarbij wordt zoveel mogelijk samengewerkt met andere handhavingspartijen, om middelen en capaciteit zo efficiënt mogelijk in te zetten. Verder wordt op korte termijn gewerkt aan het fraudebestendig maken van de meststoffenregelgeving. Mede in het licht van het hoge aantal faillissementen zal de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl) strenger toezicht houden op vergistingsprojecten. Ten slotte zijn vanaf 2018 de subsidievoorwaarden voor mestvergisting aangescherpt.

- **Misbruik Filipijnse matrozen**

Het bestuurlijk signaal van het Landelijk Parket en de Inspectie SZW constateert dat er door enkele uitzend- en bemiddelingsbureaus op grote schaal misbruik wordt gemaakt van Filipijnse matrozen in de binnenvaartsector. Het signaal is aangeboden aan de ministers van JenV, Sociale Zaken en Werkgelegenheid en Infrastructuur en Waterstaat.

In reactie op het bestuurlijk signaal hebben de betreffende bewindspersonen aangegeven het aanpakken van misbruik en uitbuiting belangrijk te vinden. Het strafrechtelijk onderzoek dat tot het bestuurlijk signaal heeft geleid, heeft er volgens deze bewindspersonen voor gezorgd dat de betreffende ondernemingen hun activiteiten volgens deze specifieke constructie niet langer konden voortzetten. Een aantal zaken in wet- en regelgeving is inmiddels aangepast, mede gericht op het opwerpen van barrières voor constructies zoals

beschreven in het bestuurlijk signaal. Een aantal constatering uit het bestuurlijk signaal worden niet herkend. Op deze punten vinden de bewindspersonen het dan ook niet noodzakelijk om wetgeving of de praktijk aan te passen.

- **Search and Rescue (SAR) Operations op de Middellandse Zee**

In dit bestuurlijk signaal wordt door het Landelijk Parket en de Koninklijke Marechaussee (KMar) onder meer geconstateerd dat op de Middellandse Zee non-gouvernementele organisaties (ngo's) actief betrokken zijn bij de uitvoering van SAR-operaties van bootvluchtelingen. Er zijn ngo's die varen met schepen die gehuurd of in eigendom zijn van Nederlandse rechtspersonen, in Nederland geregistreerd zijn en/of een Nederlandse vlag voeren. Bij de uitvoering van deze activiteiten maken enkele ngo's zich mogelijk schuldig aan (hulp bij) mensensmokkel en/of dood door schuld. Verder wordt door de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) geconstateerd dat zeeschepen in eigendom van stichtingen met een ideëel doel wettelijk moeten worden beschouwd als pleziervaartuigen. Het feitelijke gebruik van de ngo-schepen die actief betrokken zijn bij reddingsoperaties op de Middellandse Zee roept echter de vraag op of de categorisering als pleziervaartuig kan standhouden, voornamelijk gezien het veiligheidsrisico dat met deze categorisering gepaard gaat.

Tot slot wordt in het bestuurlijk signaal geconstateerd dat het standpunt van de minister van Infrastructuur en Waterstaat, dat Nederland voor de ngo-schepen zonder een Nederlandse zeebrief geen vlaggenstaatverantwoordelijkheid draagt, een veiligheidsrisico met zich mee brengt voor het schip en diens activiteiten. Internationaal varen met een schip zonder nationaliteit heeft, naast een gebrek aan toezicht en gevoel van verantwoordelijkheid bij calamiteiten, namelijk ook tot gevolg dat bij mogelijke strafbare handelingen onduidelijkheid optreedt over strafrechtelijke rechtsmacht en strafvorderlijke bevoegdheden. Het signaal is aangeboden aan de minister van Infrastructuur en Waterstaat.

De minister geeft in haar reactie op het bestuurlijk signaal aan dat schepen van organisaties met ideële doelstellingen niet langer als pleziervaartuig worden ingeschreven. De minister is verder voornemens veiligheidseisen en eisen aan de bemanning te gaan stellen. Met betrekking tot de afgifte van het Internationaal Certificaat Pleziervaartuigen (ICP) zijn maatregelen getroffen om duidelijk te maken dat een ICP geen recht geeft op het voeren van de Nederlandse vlag.

¹⁰ Een NIA-themagroep is een thematisch informatienetwerk. De themagroep wordt samengesteld uit een themaofficier van het Functioneel Parket en medewerkers van Politie en/of BOD, inspectie of toezichhouders, die voor wat betreft kennis en/of ervaring een bijdrage kunnen leveren bij de uitvoering van de taak van de themagroep.

3.2 Bestuurlijke weerbaarheid

Veel van wat de samenwerkende partners binnen RIEC-LIEC hebben ondernomen heeft tot doel of (bij)effect de weerbaarheid van het bestuur en overige partners tegen ondermijnende criminaliteit te vergroten. Alle RIEC's geven in dit kader presentaties aan gemeenten in hun regio. Voorts worden regelmatig seminars georganiseerd waar bestuurlijke weerbaarheid op de agenda staat. Ook zijn er in 2018 nieuwe methodieken ontwikkeld om de bestuurlijke en ambtelijke weerbaarheid inzichtelijk te maken en te verbeteren.

Het LIEC organiseerde in 2018 twee landelijke bijeenkomsten specifiek voor burgemeesters. De bijeenkomst van 30 mei stond in het teken van de nieuwste ontwikkelingen op gebied van de aanpak van criminele motorbendes. Op 14 november zijn de burgemeesters bijgepraat over de integrale aanpak van drugscriminaliteit. Ook heeft het LIEC in samenwerking met de ministeries van Justitie en Veiligheid en Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties in het voorjaar van 2018 twee expertsessies over bestuurlijke weerbaarheid georganiseerd.

Op 5 april 2018 ondertekende het LIEC, mede namens de RIEC's, de Intentieverklaring Netwerk Weerbaar Bestuur. Het netwerk bestaat uit 27 landelijke en lokale partners en spant zich onder meer met trainingen en ondersteuning in voor een weerbaar bestuur waar politieke ambtsdragers hun functie veilig en integer kunnen uitoefenen. Het LIEC vertegenwoordigt in de netwerkbijeenkomsten het RIEC-LIEC-bestel.

Ter vergroting van de bestuurlijke weerbaarheid is tevens 'de App Ondernijning' ontwikkeld, waarvan onder andere professionals gebruik kunnen maken.

RIEC Midden-Nederland

App Ondernijning

Op initiatief van het RIEC Midden-Nederland is de App Ondernijning ontwikkeld en gelanceerd. Doel van de app is het versterken van bewustwording van en kennis over ondernijning bij professionals die betrokken zijn bij de signalering en aanpak van ondernijning. In 2019 wordt de app doorontwikkeld samen met het ministerie van Justitie en Veiligheid, het ministerie van BZK, LIEC-RIEC's en andere partners. Sinds de lancering op 16 november 2018 is de App Ondernijning meer dan 5.000 keer gedownload. Downloaden kan via <https://ondernijningapp.nl/>

3.3 Thematische aanpakken

3.3.1 Georganiseerde drugscriminaliteit

Aanpak georganiseerde hennepcriminaliteit

Ook in 2018 is binnen RIEC-LIEC gewerkt aan de aanpak en bestrijding van georganiseerde hennepcriminaliteit. Zo is onder meer stevig ingezet op de aanpak van growshops. In 2018 hebben hiertoe diverse controles plaatsgevonden. Doel is het toezien dat de growshops zich aan de regels houden en niet meewerken aan grootschalige (illegale) hennepcultuur. Doorlopend zijn in 2018 partners ondersteund bij specifieke vragen omtrent drugs(beleid) en casuïstiek. Ook werden er preventiecampagnes en veegweken georganiseerd.

Brochure van de preventiecampagne 'Drugshandel in Limburg: wat staat er op het spel' gericht op bestuurders en raadsleden. Bron: RIEC Limburg

Verder zijn er in RIEC-verband kwekerijen aangepakt. Dit heeft geleid tot het aanhouden van verdachten en het in beslag nemen van wapens, grote hoeveelheden hennep en synthetische drugs. Daarnaast is er op goederen beslag gelegd.

Er is gewerkt aan de doorontwikkeling van een monitormethodiek om de hennepproblematiek inzichtelijker te maken. Daardoor is een meer gerichte aanpak mogelijk.

Het LIEC heeft in 2018 een aantal bijeenkomsten over georganiseerde hennepcriminaliteit georganiseerd, zoals de burgemeestersbijeenkomst over georganiseerde drugscriminaliteit, de landelijke ambtelijke netwerkgroepen hennep en – in samenwerking met het ministerie van Justitie en Veiligheid – het minisymposium hennep. Deze bijeenkomsten hebben tot doel om het bewustzijn en de weerbaarheid te vergroten, *best practices* te delen en deelnemers op de hoogte te brengen van de laatste ontwikkelingen in het veld.

RIEC Noord-Nederland

Veegweek hennep

De integrale samenwerking rondom hennepcriminaliteit is van groot belang om de verschillende RIEC-partners in staat te stellen om effectief en slagvaardig te kunnen handelen. Binnen deze samenwerking heeft in de regio Noord-Nederland in 2018 een zogeheten veegweek hennep plaatsgevonden. Gedurende deze week zijn 110 adressen bezocht, waarbij 33 kwekerijen zijn aangetroffen. Dit heeft geleid tot het aanhouden van zeventien verdachten en het in beslag nemen van een vijftal wapens en grote hoeveelheden hennep en synthetische drugs. Daarnaast is er beslag gelegd op diverse goederen met een gezamenlijke waarde van € 1,7 miljoen.

De politie-eenheid Noord-Nederland over de veegweek en de meerwaarde van samenwerking:

“Met de veegweek laten we zien dat Noord-Nederland geen aantrekkelijke regio is voor criminelen. Tijdens deze week werken we nauw samen met onze ketenpartners, waaronder de Belastingdienst. We kijken per casus wie het beste een interventie kan doen vanuit de expertise en bevoegdheden die de betreffende partner heeft. Over het resultaat van de veegweek ben ik tevreden. We hebben drugs van de markt gehaald, dealers aangepakt, veel interessante (opsporings) informatie opgehaald en onze inhoudelijke kennis verder vergroot. De resultaten van de veegweek hebben we gedeeld met de media. Op deze manier hopen we dat burgers zien welke gevaren er schuilen in deze vormen van drugsproductie.”

3.3.2 Witwassen, financiële fraude en misstanden met vastgoed

Witwassen en financiële fraude

Bij witwassen worden opbrengsten uit de onderwereld geïnvesteerd in de bovenwereld. Jaarlijks wordt in Nederland voor miljarden¹¹ euro's aan crimineel geld witgewassen. Behalve geld kunnen ook voorwerpen en rechten worden witgewassen. Met witgewassen geld kunnen criminelen invloed krijgen op personen, ondernemingen en legale sectoren. Witwassen is daarom een ernstige bedreiging voor de economie en tast de integriteit van de financiële sector aan. Door gebrek aan transparantie, de lage pakkans en de grote omvang is met name de vastgoedsector vatbaar voor witwassen en fraude. Voorbeelden zijn illegale verhuur en onderverhuur, huurders die uitgebuit worden, mensen die onder druk worden gezet om hun woning aan derden te verhuren en panden die voor criminele activiteiten, zoals illegale prostitutie of hennepsteelt, worden gebruikt.

Onder dit thema lopen in meerdere regio's verschillende projecten en zijn binnen RIEC-verband veel casussen gedraaid. Hieruit is wederom gebleken dat fraude bij veel georganiseerde criminaliteit een faciliterende component vormt. Onroerendgoedconstructies blijven ideale dekmantels om geld wit te wassen.

¹¹ “Aard en omvang van criminele bestedingen, Eindrapportage”, WODC, Utrecht/Rotterdam, 1 oktober 2018.

RIEC Den Haag

Casus: Veel meer dan een 'goedlopend familiebedrijfje'

Een man uit een Zuid-Hollandse gemeente komt voor bij meldingen die te maken hebben met hennepcultuur. Vervolgens blijkt uit gegevens van de Belastingdienst dat zijn 26-jarige dochter vier panden bezit. Voldoende signalen dus dat hier iets niet in de haak is. Er wordt een RIEC-casus opgestart.

De dochter van de verdachte kan niet aantonen over voldoende inkomen te beschikken voor de aanschaf van de huizen. Daarnaast kan zij ook de herkomst van een eigen bijdrage van 20.000 euro niet verantwoorden. Volgens haar was school 'niet druk' en had ze voldoende tijd om te werken bij het autobedrijf van haar vaders vriendin. Verder blijkt dat zij een van de hypotheek al op 17-jarige leeftijd heeft verkregen.

Uit de naam van het autobedrijf van de vriendin van de verdachte is een valse werkgeversverklaring gemaakt. De verdachte ging vervolgens met die verklaring naar de bank om een hypotheek aan te vragen. De ex van de verdachte beheerde de rekening van hun dochter.

Volgens het OM is het autobedrijf veel meer dan een 'goedlopend familiebedrijfje'. Het RIEC heeft daarom een integrale analyse gemaakt, waarbij meerdere interventies zijn geadviseerd op fiscaal, bestuurlijk en strafrechtelijk gebied. De strafrechtelijke aanpak heeft geresulteerd in een onderzoek waaruit bleek dat de verdachten de zaak hebben ingezet om de hypotheekfraude te kunnen plegen.

De rechter acht bewezen dat de man zich schuldig heeft gemaakt aan valsheid in geschrifte en het medeplegen van oplichting. Daarnaast werd hij door de rechtbank gezien als het brein achter de strafbare feiten. Hij is veroordeeld tot een taakstraf van 240 uur en een voorwaardelijke celstraf van zes maanden met een proeftijd van twee jaar. Zijn dochter is veroordeeld tot een werkstraf van 150 uur en een maand voorwaardelijke celstraf. Bij dit vonnis heeft de rechter meegewogen dat zij mede onder invloed van haar vader heeft gehandeld. De partner en zijn ex-vrouw hebben taakstraffen van 150 uur en 100 uur gekregen.

3.3.3 Mensenhandel en misstanden prostitutiesector

Voor een goede aanpak van mensenhandel en optimale bescherming van slachtoffers is goed zicht op mensenhandel nodig. Mensenhandel speelt zich vaak in het verborgene af en is niet altijd op het eerste gezicht herkenbaar. Op basis van de cijfers die de Nationaal Rapporteur Mensenhandel in 2017 publiceerde, bleek dat naar schatting slechts een op de zes slachtoffers in beeld is. Daar komt bij dat het aantal geregistreerde slachtoffers elk jaar terugloopt.

In een aantal in 2018 opgeleverde regionale ondermijningsbeelden is het thema mensenhandel (zowel arbeidsuitbuiting als seksuele uitbuiting) als 'blinde vlek' benoemd. Dat wil zeggen dat men redenen heeft om aan te nemen dat de problematiek op dit gebied groter is, dan het aantal signalen op het eerste gezicht doet vermoeden. Niet alleen is de aangiftebereidheid van slachtoffers over het algemeen laag, ook zijn de signalen vaak niet sterk genoeg en leiden daardoor amper tot casuïstiek. Uit de resultaten¹² blijkt dat ten opzichte van 2017 er in 2018 minder RIEC-casussen mensenhandel waren.

Vanuit de casuïstiek wordt duidelijk welke ernstige effecten deze verschijningsvormen van ondermijning met zich meebrengen. Dit beeld wordt bevestigd in de ondermijningsbeelden waarin mensenhandel voorkomt. De gelegenheden die aanwezig zijn om binnen deze criminele markten veel geld te verdienen, ten koste van kwetsbare groeperingen, zijn zorgwekkend. Om die reden is ook in 2018 door RIEC-LIEC ingezet op het versterken van de integrale aanpak van mensenhandel.

In het kader van vergroting van bewustwording en kennis hebben de RIEC's trainingen voor partners gegeven. Met input van de partners is een barrièremodel seksuele uitbuiting en arbeidsuitbuiting opgesteld en is het concept regionale tafels doorontwikkeld. Deze tafels hebben als doel om de aanpak van mensenhandel een impuls te geven, onder meer door het op de agenda plaatsen en prioriteren van het onderwerp binnen de regionale driehoeken. RIEC's kunnen naar deze tafels o.a. RIEC-casuïstiek, nieuwe signalen en ervaren knelpunten brengen ter bespreking. Het Belgisch-Nederlandse project Confine ter bestrijding van mensenhandel, waaraan RIEC's meewerkten, werd in 2018 afgerond (zie kader op volgende pagina).

¹² Zie tabel 1 op pagina 22.

De RIEC's en het LIEC hebben bijgedragen aan het programma "Samen tegen mensenhandel" van het ministerie van JenV. Dit betreft een intensivering van de aanpak van mensenhandel die vanuit het regeerakkoord is ingezet.

Het LIEC vertegenwoordigt het RIEC-LIEC-bestel in de Taskforce aanpak Mensenhandel, een netwerk van onder andere het Openbaar Ministerie, politie, gemeenten en maatschappelijke organisaties. De Taskforce verbetert de aanpak van mensenhandel door op de hoogte te blijven van de laatste ontwikkelingen en gezamenlijk plannen te maken. Een van de edities van 'Code Geel', het online magazine over ondermijnende criminaliteit, wijdde RIEC-LIEC geheel aan het thema mensenhandel.

RIEC Zeeland West-Brabant en Oost-Brabant

CONFINE: handvatten voor lokale overheden in hun strijd tegen mensenhandel

Eind 2018 werd het tweejarige Belgisch-Nederlandse project Confine afgerond. Binnen het project werkten de steden Genk en Antwerpen, het RIEC Zeeland West-Brabant en Oost-Brabant en de Katholieke Universiteit Leuven samen om een beter inzicht te krijgen in het fenomeen mensenhandel en om (lokale) overheden handvatten te bieden voor hun rol in de aanpak van mensenhandel. In het kader van het project werd wetenschappelijk onderzoek gedaan naar de juridische mogelijkheden van informatie-uitwisseling tussen België en Nederland. Ook werd onderzocht wat de bestuurlijke mogelijkheden zijn om mensenhandel te detecteren en te handhaven.

De resultaten van het project werden op 2 oktober 2018 op de slotconferentie in Antwerpen gepresenteerd:

- een barrièremodel om concreet mee aan de slag te gaan, met onder meer:
 - (financiële) indicatoren die wijzen op mensenhandel;
 - de partners die een rol kunnen spelen;
 - een opsomming van mogelijke barrières die door lokale overheden kunnen worden opgeworpen;
- een handleiding over de inhoud van het barrièremodel;
- een vaardigheidstraining voor medewerkers van lokale overheden;
- een netwerk en lijst met contactpunten of -personen;
- de resultaten van het wetenschappelijke onderzoek over de bestuurlijke informatie-uitwisseling tussen België en Nederland.

3.3.4 Outlaw Motorcycle Gangs (OMG's)

Stevige integrale aanpak met resultaat

De RIEC's en het LIEC hebben samen met de partners een stevige inzet geleverd ten behoeve van de integrale OMG-aanpak. Dit heeft geleid tot gerechtelijke verboden en ontbonden verklaringen van verschillende OMG's. Deze uitspraken bevestigen de criminele aard van OMG's. Het zijn geen gewone motorclubs waar motorrijden voorop staat, maar organisaties die zich bezighouden met ondermijnende en ernstige criminele activiteiten.

Van een aantal grotere criminele, of zeer gewelddadige motorbendes zijn in 2018 leiders en sleutelfiguren aangehouden. Een aantal van de in voorgaande jaren aangehouden leiders is in 2018 in eerste aanleg vervolgd en/of veroordeeld. Deze (strafrechtelijke) aanpak heeft effect: het leiderschap en organiserend vermogen van de bendes wordt verstoord.

De bestuurlijke aanpak resulteerde in het – al dan niet tijdelijk – sluiten van verschillende clublocaties. Daarnaast is de vestiging van diverse clublocaties geweerd. Stopgesprekken blijken daarbij een effectief middel, maar er zijn ook regelmatig andere bestuurlijke instrumenten ingezet. Voorbeelden zijn het opleggen van boetes of een last onder dwangsom.

Strafrechtelijk is een bedrag van € 503.014 in beslag genomen. Fiscaalrechtelijk is er € 63.000 geïnd en/of verrekend en is er voor € 2.182.000 beslag gelegd.

De integrale aanpak heeft effect. De verboden clubs zijn aanzienlijk minder nadrukkelijk aanwezig in de openbare ruimte. Het aantal incidenten waar deze clubs bij betrokken zijn, is eveneens afgenomen.

Het LIEC voert het secretariaat van het Landelijk Strategisch Overleg voor de aanpak van OMG's. Ook coördineert het LIEC het opstellen van de jaarlijkse voortgangsrapportage Outlaw Motorcycle Gangs die ook in 2018 is verschenen en organiseert het landelijke afstemmingsoverleggen met de samenwerkende partners.

Ontwikkelingen

De successen van de integrale aanpak lossen de OMG-problematiek – vanzelfsprekend – nog niet volledig op. OMG's zijn vehikels voor ondermijnende, georganiseerde, criminaliteit en met het opwerpen van barrières daartegen worden die activiteiten wel veel moeilijker gemaakt, maar niet onmogelijk. Het aantal leden dat de politie in beeld heeft laat, ten opzichte van vorig jaar, een kleine stijging zien. Daarnaast zijn clubs steeds meer fluïde en worden supportclubs en brotherhoods opgericht. Deze ontwikkelen vragen aandacht en een passende en effectieve OMG-strategie. De integrale aanpak blijft dus relevant en wordt voortgezet.

3.3.5 Gebiedsgebonden aanpakken en aanpakken vrijplaatsen

De RIEC's focussen op het aanpakken van bepaalde gebieden of sleutelplaatsen die als zogenoemde knooppunten voor criminaliteit fungeren of daar kwetsbaar voor zijn. Hiervoor worden of zijn veelal integrale handhavingsknelpunten als prioriteit benoemd. Daarnaast ligt de focus op gebieden die kenmerken van vrijplaatsen vertonen. In dit kader richten de RIEC's zich op verschillende bedrijventerreinen, havengebieden, winkelgebieden, woonwagencentra en vakantieparken. Er wordt in dit kader ingezet op een veilige en leefbare omgeving en het tegengaan van criminogene effecten. Hierbij worden verschillende vormen van ondermijnende criminaliteit aangepakt. Te denken valt aan woonfraude (illegaal verblijf, foutieve inschrijving bij de Basisregistratie Personen (BRP), niet-gemelde kamerverhuur, illegale verbouwingen en onterechte aanvragen van misbruik van sociale voorzieningen, illegale hennepcultuur, drugshandel (onder andere in horecaondernemingen), witwassen, illegaal gokken (in horecaondernemingen), arbeidsuitbuiting (via malafide uitzendbureaus) en belastingontduiking.

Op de Vakantieparkentop van 29 november 2018 ondertekende het LIEC, mede namens de RIEC's, de Actie-agenda aanpak vakantieparken 2018-2020. De actie-agenda is een samenwerking van gemeenten, provincies, ondernemers, maatschappelijke organisaties en het Rijk. Met de actie-agenda wordt richting gegeven aan de inzet van alle betrokken partijen voor de komende jaren rondom vakantieparken. Daarbij geldt dat er gekeken wordt naar de kansen die deze parken bieden voor bijvoorbeeld de regionale economie en het functioneren van de woningmarkt, maar ook naar de uitwassen en problematiek waar deze vakantieparken mee te maken hebben.

RIEC Amsterdam-Amstelland

Werkgroep 1012 in Amsterdam

In december 2017 controleert een gebruiksinspecteur van stadsdeel Centrum een winkel, omdat de muziek te hard staat. De enig aanwezige medewerker rent de winkel uit. Dit signaal wordt besproken in de werkgroep 1012. De ondernemer, die zes winkels exploiteert in 1012, is eerder veroordeeld voor mensensmokkel. Bij het stadsdeel komt een aanvraag voor een omgevingsvergunning van dezelfde ondernemer binnen. Op het formulier vult de ondernemer in dat hij niet recent met politie/justitie in aanraking is geweest. Dat is dus onjuist. De gemeente doet aangifte van valsheid in geschrifte en weigert de omgevingsvergunning op grond van de Wet Bibob.

In de werkgroep wordt besloten tot een integrale actie omdat de ondernemer waarschijnlijk niet met zijn activiteiten is gestopt. In de zomer 2018 voeren ISZW, politie, het stadsdeel en Belastingdienst een integrale controle uit. In elke winkel blijkt een illegale werknemer te staan. In totaal zijn er zeven illegale personen aangetroffen. Naar aanleiding van deze constatering is contact opgenomen met het cluster mensenhandel en mensensmokkel en zijn vanwege hun expertise de bevindingen met hen gedeeld.

In november voert ISZW een hercontrole uit. Boetes totaal van alle controles bedragen minimaal € 150.000. De Belastingdienst heeft een fiscale boekencontrole gedaan over de jaren 2012, 2013 en 2014 op de ondernemingen van de betrokken ondernemer en op zijn privé-aangifte inkomstenbelasting. Het niet-verantwoorde loon over de jaren 2012, 2013 en 2014 bedraagt in totaal € 225.103.

De aangifte tegen de ondernemer door de gemeente in verband met de valsheid in geschrifte op het Bibob-formulier, is begin 2019 op zitting geweest. De ondernemer wordt tot twee maanden celstraf veroordeeld, waartegen hij in beroep is gegaan. De ondernemer gaat door ISZW opnieuw worden onderzocht voor mensensmokkel. Het stadsdeel is aan het handhaven op een geconstateerde illegale verbouwing.

3.3.6 Milieucriminaliteit

Vormen van milieucriminaliteit zijn overtredingen van wet- en regelgeving op het gebied van milieu-inrichtingen, afvalverwerkers en boerenbedrijven. Het gaat dan om illegale activiteiten, zoals het illegaal transporteren en verwerken van vloeibare afvalstromen en meststoffen. Milieucriminaliteit is steeds vaker gerelateerd aan de productie van synthetische drugs en het dumpen van afvalstoffen uit deze productieprocessen.

Meerdere RIEC's pakken, mede door signalen uit regionale ondermijningsbeelden, jaarlijks casussen op waarin het thema milieucriminaliteit naar voren komt. Het herkennen en aanpakken van milieucriminaliteit vergt specialistische kennis. Om die reden zijn twee RIEC's een werkgroep en een informatieplein specifiek over het thema milieu gestart. Daaraan nemen partners deel met specifieke kennis en expertise over milieucriminaliteit, zoals provincies en omgevingsdiensten.

Een belangrijke opgave is het voorkomen van drugsafvaldumping. Met de provincies Noord-Brabant en Gelderland wordt door het RIEC bijvoorbeeld afgestemd om te komen tot een gezamenlijke provincie-overschrijdende

Niet alleen in Noord-Brabant maar ook steeds vaker in Oost-Nederland vinden dumpingen van drugsafval plaats. Bron: *Hollandse Hoogte*

aanpak op het gebied van drugsdumping. Ook probeert het RIEC met zijn partners beter zicht te krijgen op de oorzaken van de toename van afvaldumpingen van amfetamine-laboratoria in Oost-Nederland.

In 2017 heeft RIEC Noord samen met de NIA-themagroep het bestuurlijk signaal 'Co-vergisting: duurzame energie of afvalozing?' ingediend. Zie daarvoor paragraaf Bestuurlijke signalen (pagina 11).

3.3.7 Woon-, adres- en zorgfraude

Woon- en adresfraude

Woon- en adresfraude ziet op onrechtmatig gebruik van een woning, zoals bij onrechtmatige (over)bewoning en onderverhuur. Het is een vorm van bedrog, waarbij het werkelijke gebruik met opzet afwijkt van wat er is afgesproken en bij de overheid en instanties bekend is. Door een onjuiste inschrijving in de BRP kunnen criminelen bijvoorbeeld buiten het zicht van de overheid blijven. Ook stelt het de criminelen in staat om ten onrechte sociale voorzieningen, zoals uitkeringen en huur- en zorgtoeslagen aan te vragen. Woonfraude is tevens een voedingsbodem voor allerlei vormen van overlast die de leefbaarheid aantasten.

Mede door de integrale ondermijningsbeelden werden in 2018 in toenemende mate signalen van grootschalige woonfraude waargenomen. De aanpak van de RIEC's en de partners richt zich op het bevorderen van de veiligheid rond wonen en het optreden tegen misstanden. Zo worden spookburgers, ondermijning door facilitators als woningbemiddelaars, crimineel gebruik van woningen, onrechtmatige bewoning en onrechtmatig gebruik van woningen aangepakt. Er zijn in 2018 verschillende actiedagen georganiseerd en er zijn gebiedsgerichte onderzoeken verricht. Een aantal gemeenten doet vaker dan voorheen controles op basis van de BRP.

Zorgfraude

Bij zorgfraude wordt misbruik gemaakt van sociale voorzieningen, waaronder persoonsgebonden budgetten (PGB). Fraude en misbruik vindt plaats door zowel individuele aanvragers en budgethouders als zorgbureaus en tussenpersonen. In sommige gevallen profiteren enkel de zorgbureaus en de tussenpersonen en worden zowel de beoogde ontvanger als de overheid gedupeerd. Ook uitbuiting van de ontvanger komt voor.

In meerdere regio's komen gevallen van zorgfraude in RIEC-casussen voor. Sommige regio's worden met grote regelmaat geconfronteerd met georganiseerde fraude door zorgaanbieders en misbruik van PGB-geld door budgethouders. Uit het aanbod van signalen is casuïstiek gekozen, waarin

verder onderzoek heeft plaatsgevonden. Dit onderzoek heeft in een aantal gevallen geleid tot strafrechtelijke vervolging, inbeslagnames, terugvordering en verbeterde controles.

Omdat zorgfraude niet in alle gevallen georganiseerde, ondermijnende criminaliteit betreft, werken de RIEC's samen met het Informatieknooppunt Zorgfraude (IKZ, samenwerkingsverband van zorgpartners) en het Ondersteuningsteam Fraudesignalen (OTF) van de VNG. Waar nodig brengen de RIEC's de gemeenten in contact met het IKZ of het OTF. Het IKZ is het eerste aanspreekpunt voor zorgfraude.

Ondanks de inzet van de RIEC's en de partners blijkt het tegengaan van georganiseerde misbruik van PGB-budgetten gecompliceerd. Het RIEC-LIEC-bestel heeft deze problematiek daarom bij het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport aangekaart.

3.4 Integraal afpakken en aanpak ongebruikelijk bezit

Met het afpakken van crimineel verkregen vermogen en ongebruikelijk en onverklaarbaar bezit raken de RIEC-partners criminelen op een plek die hen pijn doet, namelijk in de portemonnee. Zo loont misdaad niet en wordt voorkomen dat crimineel geld opnieuw geïnvesteerd wordt. Het afpakken kan zowel strafrechtelijk (winsten afpakken, opleggen (hogere) geldboete, verbeurdverklaring, schadevergoedingsmaatregel), fiscaalrechtelijk (opleggen en innen van belastingaanslagen) en bestuursrechtelijk (stopzetten en terugvorderen van uitkeringen, toeslagen en subsidies aan ondernemers).

Eind 2018 zijn in verschillende regio's projecten gestart om bestuurlijk en integraal afpakken te intensiveren. Deze projecten worden uit het Ondernijingsfonds gefinancierd.

RIEC Rotterdam

Integraal afpakteam ConfisQ

Eind 2016 is het Integraal afpakteam ConfisQ gestart, waarin politie, Belastingdienst, de FIOD, het OM, de gemeente Rotterdam en het RIEC Rotterdam het gezamenlijke doel hebben gesteld om op innovatieve wijze crimineel en onverklaarbaar vermogen af te pakken. Dit leidt tot de start van strafrechtelijke onderzoeken, het opleggen van naheffingen, innen van (gemeente)belastingen en stopzetten van uitkeringen en toeslagen. In totaal zijn 157 signalen behandeld, waarvan 34 signalen integrale casuïstiek zijn geworden onder het RIEC-LIEC-convenant. In totaal is in 2018 met alle gezamenlijke interventies beslag gelegd voor een bedrag van € 2.984.448 en is in totaal € 2.408.702 geïncasseerd. In aanvulling op alle acties die hebben plaatsgevonden waarbij crimineel of onverklaarbaar vermogen in beslag is genomen, is tevens aandacht besteed aan andersoortige interventies die een belangrijke bijdrage hebben geleverd in de aanpak van georganiseerde criminaliteit en de veiligheid van de maatschappij.

Zo zijn meerdere bestuurlijke rapportages geschreven en op basis daarvan panden bestuurlijk gesloten. Daarnaast zijn drie hennepkwekerijen ontmanteld, is in totaal voor meer dan 30 kilogram aan harddrugs in beslag genomen, ongeveer 90 kilogram aan softdrugs en ongeveer 600 liter aan chemicaliën. Op verscheidene locaties en in voertuigen zijn verborgen ruimtes aangetroffen en naar aanleiding van casuïstiek zijn in totaal elf vuurwapens in beslag genomen. Met één verhuurmakelaar is een gesprek gevoerd met de gemeente over regelgeving omtrent de verhuur van panden.

Daarnaast zijn in de regio pilots gestart in het afpakken van onverklaarbaar bezit in onder meer Rotterdam-Zuid, Rotterdam Delfshaven, Rotterdam Centrum en Barendrecht. Tijdens deze acties werd beslag gelegd op goederen, waaronder meerdere auto's, diverse sieraden, geldbedragen en (dure) merkkleding. Ook werd door nader onderzoek een verborgen ruimte aangetroffen met een groot bedrag aan contant geld en een stroomstootwapen in de woning.

Door de effectieve informatiedeling is in bijna alle gevallen het vermoeden ontstaan dat de aanwezige vermogensbestanddelen een niet-legale herkomst hadden. Dit heeft aanleiding gegeven tot het instellen van een strafrechtelijk onderzoek naar dit onverklaarbare bezit maar ook tot maatregelen om de inning van een belastingschuld te voorkomen door de Belastingdienst.

3.5 Toepassing Wet Bibob

In alle regio's hebben de RIEC's bij een groot aantal Bibob-casussen ondersteuning geboden. Een ontwikkeling die in voorgaande jaren al was ingezet en in 2018 zich verder heeft ontwikkeld, is het aantal casussen op het gebied van vastgoedtransacties. Het toetsen van vastgoedtransacties waar de overheid bij betrokken is, kan al vanaf 2013. Sinds enkele jaren maken gemeenten steeds meer gebruik van deze toetsingsmogelijkheden, waardoor het aantal casussen op het gebied van vastgoedtransacties ook is toegenomen. Een andere ontwikkeling in 2018 is de toename van het aantal omgevingsvergunningen voor bouwen. Een van de oorzaken van deze toename is dat diverse gemeenten de ontwikkeling en bouw van zonneparken ter beoordeling aan RIEC's hebben voorgelegd. Met de bouw van zonneparken zijn grote (financiële) belangen gemoeid en meerdere overheden hebben een rol op het gebied van vergunningen en subsidies.

Door de RIEC's en het LIEC zijn ook in 2018 congressen, trainingen en opleidingen georganiseerd om de kennis bij bestuursorganen op het gebied van de Wet Bibob te vergroten.

Om de samenwerking tussen de partners te vergroten en relevante ontwikkelingen en knelpunten te bespreken organiseert het LIEC twee maal per jaar een bijpraatmoment voor de RIEC's, het Landelijk Bureau Bibob en relevante partners. Ook is het LIEC nauw betrokken bij de wetgevingstrajecten op gebied van Bibob. Het LIEC bewaakt de uitvoerbaarheid van de nieuwe wetgeving en attendeert de wetgever op de door RIEC's en partners gesignaleerde knelpunten.

3.6 Internationale samenwerking

Criminele netwerken stoppen niet bij de landsgrenzen. Daarom werken de RIEC's op operationeel niveau steeds vaker samen met de buurlanden Duitsland en België. In 2018 zijn door RIEC's in de grensregio's de mogelijkheden voor grensoverschrijdende samenwerking verder verkend. Dat heeft geleid tot de pilot "Internationaal Informatieplein" in de Nederlands-Duitse driehoek van Enschede en Gronau.

Namens het RIEC-LIEC-bestel neemt het LIEC deel aan ambtelijke overleggen in Brussel, zoals het European Network on the Administrative Approach (ENAA) en de Benelux werkgroep Bestuurlijke Aanpak.

RIEC Oost-Nederland

Internationaal informatieplein¹³

Criminelen trekken graag de grens met Duitsland over, omdat het daar veel lastiger is om hun vermogen in te schatten. Dit betekent dat de Nederlandse overheid niet kan plukken van een Nederlandse crimineel die in Duitsland woont, hoeveel geld deze daar ook verdient. Ook starten Nederlanders met een strafblad graag een bedrijf in Duitsland. Daar zijn ze immers 'schoon' en kunnen ze hun criminele geld ongestoord witwassen. De Nederlands-Duitse driehoek van Enschede en Gronau wil iets doen tegen de 'vlucht over de grens'. De twee gemeenten en de Duitse en Nederlandse politie delen sinds 2018 bij wijze van proef informatie waar mogelijk, op een internationaal informatieplein. Soms is dit al succesvol, zoals in de zaak van de Nederlandse crimineel met een lang strafblad, die in Duitsland een horecazaak wilde beginnen. In Duitsland had hij geen antecedenten, maar was er wel een vermoeden van criminele activiteiten. Nadat informatie over hem was uitgewisseld op het infoplein, werd de vergunning in Duitsland geweigerd.

Het RIEC Oost-Nederland faciliteert het informatieplein. Inmiddels hebben meer gemeenten in Oost-Nederland belangstelling getoond.

EURIEC

De minister van Binnenlandse Zaken van België, de Innenminister van Noord-Rijn Westfalen en de minister van Justitie en Veiligheid van Nederland hebben op 17 mei 2018 een intentieverklaring getekend om het Euregionaal kenniscentrum in de aanpak van grensoverschrijdende criminaliteit, het EURIEC, op te richten. Het EURIEC gaat werken voor het gehele grensgebied van Nederland (van Groningen tot en met Zeeland).

RIEC Limburg

RIEC Limburg neemt voortouw in oprichting EURIEC

Het RIEC Limburg neemt, in opdracht van de minister van Justitie en Veiligheid en gefinancierd door de Europese Commissie, het voortouw in de oprichting van het EURIEC. Daarbij werkt het RIEC nauw samen met het LIEC, de ARIEC's in België en de Bezirksregierung Köln. Naar verwachting zal het kenniscentrum in het najaar van 2019 officieel openen.

Tijdens het door RIEC Limburg georganiseerde symposium over het opzetten van het EURIEC ondertekenden ministers van België, Noord-Rijn Westfalen en Nederland een intentieverklaring.

Bron: RIEC Limburg

¹³ Code Geel editie 6, 27 juni 2019.

3.7 Cijfermatige resultaten

Nieuwe wijze van rapporteren

Vanaf 2018 rapporteren de RIEC's de cijfermatige resultaten aan de hand van de stappen in het werkproces van de integrale casusbehandeling. Dit maakt dat de cijfermatige verantwoording leesbaarder is en meer inzicht in de resultaten geeft. Over het aantal integrale RIEC-casussen en het aantal thema's wordt nog op dezelfde wijze gerapporteerd. Nieuw is het inzicht in de herkomst van de ingebrachte signalen, het totaal aantal interventieadviezen en de richting en aard van de adviezen.

De RIEC-bureaus hanteren verschillende methodieken om te komen tot de cijfers en/of gebruiken vooralsnog verschillende systemen voor de registratie van cijfermatige resultaten. Daarom vooraf de opmerking dat een een-op-een vergelijking tussen de aantallen en cijfers tussen de RIEC's onderling en met andere jaren lastig te maken is. Alleen al omdat de inzet van RIEC's zich niet beperkt tot de RIEC-casussen, kunnen de beschikbare cijfers ook maar een deel van de resultaten van de RIEC's laten zien. Het tekstuele jaarverslag geeft wat dat betreft een completer beeld. De aantallen en cijfers en de totalen per rubriek beogen de lezer dan ook niet meer te geven dan een indicatie van de resultaten.

De gerapporteerde aantallen en bedragen zijn door de regionale stuurgroepen goedgekeurd.

Tabel 1 Totale regionale resultaten 2018

		RIEC AA	RIEC Den Haag	RIEC Limburg	RIEC MN	RIEC NH	RIEC NN	RIEC OB	RIEC ON	RIEC Rotterdam	RIEC ZWB	Totaal
1	Totaal in 2018 opgeleverde ondermijningsbeelden	5	6	13	40	10	10	0	32	11	0	127
2	Totaal aantal behandelde RIEC-casussen	205	118	90	145	157	93	256	160	237	288	1.749
a	Voortgekomen uit ondermijningsbeelden	0	7	12	22	2	5	0	23	3	0	74
b	Ingebracht door gemeenten	46	22	44	40	24	40	13	69	10	30	338
c	Ingebracht door OM	4	2	1	1	1	0	0	0	2	0	11
d	Ingebracht door politie	73	70	39	40	99	40	33	72	118	39	623
e	Ingebracht door Belastingdienst		3	4	2	9	16	14	5	18	5	76
f	Ingebracht door overige partner	32	14	2	3	18	2	2	14	7	2	96
3	Aantal maal dat een thema speelde in een RIEC-casus											
a	Mensenhandel	33	9	7	3	7	5	21	8	5	16	114
b	Georganiseerde hennepcultuur	20	35	37	21	16	31	51	30	8	41	290
c	Witwassen	41	36	68	64	72	36	86	53	183	80	719
d	Vastgoed		11	16	26	5	11		12	6		87
e	OMG's	12	43	5	4	2	17	11	2	54	50	200
f	Regionale thema's	108	21	20	45	70	64	85	57	10	100	580
4	Totaal aantal interventieadviezen n.a.v. RIEC-casussen		52	270	144	328	258	31	318	230	16	1.647
b	I. Bestuurlijk	62	37	90	40	117	99	20	40	36	8	549
c	II. Bibob	12	107		34	8	95	63	222	2	48	591
d	Strafrechtelijk	22	42	90	14	77	79	25	30	132	11	522
e	Fiscaal	17	24	90	23	79	61	23	24	45	8	394
f	Overige adviezen	0	1	0	33	47	19	19	2	33	4	158

Toelichting tabel 1:

- ad 1 Bij de RIEC's Zeeland West-Brabant en Oost-Brabant staan geen aantallen ondermijningsbeelden. Reden hiervoor is dat deze RIEC's al over ondermijningsbeelden beschikten; deze zijn in 2018 geüpdatet. De in 2018 geschreven regionale ondermijningsbeelden zijn in januari/februari 2019 opgeleverd en vallen buiten de scope van deze rapportage.
- ad 2.a Hier staat het totaal aantal casussen dat, conform het werkproces 'Integrale casusaanpak' in het verslagjaar behandeld zijn. Een casus kan daardoor in meerdere jaren worden geteld.
- ad 2.b -f Casussen kunnen door meerdere partners ingebracht zijn. Het totaal aantal van 2.b-f hoeft niet te corresponderen met het aantal onder 2.a.
- ad 3 In een casus kunnen meerdere thema's hebben gespeeld. Het totaal aantal van 2.b-f hoeft niet te corresponderen met het aantal onder 2.a.
- ad 3d De categorie Vastgoed is binnen het RIEC AA zo verweven met de categorie Witwassen dat deze categorieën samen zijn weergegeven onder de categorie Witwassen.
In de RIEC's Zeeland West-Brabant en Oost-Brabant is Vastgoed geen losstaand thema; het wordt daarom niet apart geregistreerd.
- ad 4.a Hier staat het totaal aan interventieadviezen dat de RIEC's in het verslagjaar hebben afgegeven. Dit kunnen ook adviezen zijn n.a.v. RIEC-casussen van voorgaande jaren en er kunnen meerdere adviezen volgen uit een casus. Het aantal onder 4.a. hoeft daarom niet overeen te komen met dat onder 2.a.
- ad 4.b - e Hier staat welke soorten interventies zijn geadviseerd. Het totaal aantal hiervan hoeft niet te corresponderen met het aantal onder 4.a, omdat er meerdere soorten interventies in een afgegeven interventieadvies kunnen worden geadviseerd.
- ad 4.b II Hier staat het aantal interventieadviezen met de strekking dat de Wet Bibob kan worden ingezet en het aantal adviezen dat in het kader van de uitvoering van de Wet Bibob door het RIEC in het verslagjaar is afgegeven aan bestuursorganen. Ondersteuning van gemeenten in de uitvoering van de Wet Bibob is een specifieke RIEC-taak.
Bibob-adviezen worden in Limburg niet apart geregistreerd maar zijn onderdeel van bestuurlijk advies (4abl.)

Tabel 2 Totaalbedrag integraal afgepakte gelden 2018

	1) Opgelegd	2) Geïnd en/of verrekend
RIEC Amsterdam-Amstelland		€ 682.000
RIEC Den Haag	€ 672.000	€ 762.000
RIEC Limburg		€ 399.000
RIEC Midden Nederland	€ 295.000	€ 185.352
RIEC Noord-Holland	€ 8.396.256	€ 1.000.667
RIEC Noord-Nederland	€ 5.273.450	€ 865.000
RIEC Oost-Brabant		€ 1.026.000
RIEC Oost-Nederland	€ 9.668.341	€ 1.571.867
RIEC Rotterdam		€ 2.596.702
RIEC Zeeland West-Brabant		€ 254.000
Totaal	€ 24.305.047	€ 9.342.588

Toelichting tabel 2:

- ad 1 Dit betreft het totaalbedrag van alle fiscale, strafrechtelijke en bestuurlijke maatregelen die in RIEC-verband zijn opgelegd in het verslagjaar (opgelegde aanslagen, ontnemingsmaatregelen, bestuurlijke boetes etc.). Niet alle RIEC's hebben dit kunnen registreren.
- ad 2 Dit betreft bedragen die de Belastingdienst/directie MKB naar aanleiding van de opgelegde aanslagen heeft ontvangen via betalingen en/of verrekeningen. Door uit te gaan van de daadwerkelijk geïnde en/of verrekende bedragen wordt een zo zuiver mogelijk beeld gegeven van de resultaten van de fiscale interventies in het kader van de LIEC/RIEC-samenwerking.

De opgelegde aanslagen als gevolg van de doorgevoerde correcties zijn vatbaar voor bezwaar- en beroepsprocedures. Door uit te gaan van de daadwerkelijk geïnde en/of verrekende bedragen worden ook verminderingen van aanslagen in de verantwoording betrokken en worden geen virtuele opbrengsten meegerekend.

3.8 Privacy en andere juridische aspecten

De RIEC's en het LIEC hebben tot taak om de partners voor te lichten over de mogelijkheden van veilige en juiste informatiedeling onder het RIEC-LIEC-convenant. Dit vraagt veel inzet van de RIEC's en vergt continu onderhoud.

2018 heeft in het teken gestaan van de implementatie van de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG). Dit heeft onder meer geleid tot actualisering van het privacyprotocol RIEC-LIEC. Dit protocol is onderdeel van het RIEC-LIEC-convenant. Doel van het protocol is om de informatie-uitwisseling tussen de convenantpartners inzichtelijk te maken en juridisch te borgen. Informatie-uitwisseling door de RIEC's en de convenantpartners op basis van het convenant dient plaats te vinden conform het privacyprotocol en de RIEC-werkprocessen. Het protocol schrijft onder andere voor hoe open normen binnen de AVG dienen te worden ingevuld in het proces van bestuurlijke en geïntegreerde aanpak. Op deze manier wordt bewerkstelligd dat partners informatie onder het RIEC-LIEC-convenant op eenduidige wijze uitwisselt.

Geconstateerd wordt dat de uitwisseling van informatie tussen partners door de implementatie van de AVG stroever lijkt te verlopen, veelal vanwege onbekendheid met de mogelijkheden die de juridische kaders en privacyregelgeving bieden. De AVG roept veel vragen op over de mogelijkheden informatie te delen. Dat leidt tot een meer terughoudende opstelling in het verstrekken van informatie. Ook levert internationale informatie-uitwisseling voor niet-strafrechtelijke doelen de nodige hoofdbrekens op.

3.9 Kennis, opleiding en externe samenwerking

Voor de integrale aanpak van ondermijnende criminaliteit is het cruciaal om te blijven investeren in het ontwikkelen, delen en ontsluiten van de benodigde kennis en in de samenwerking met de partners. Het RIEC-LIEC-bestel heeft ook in 2018 daarop ingezet.

Integrale Ondernijningsacademie

Er is bij de partners behoefte aan een centraal online platform waar kennis en *best practices* gedeeld kunnen worden, trainingen en opleidingen aangeboden kunnen worden en de laatste ontwikkelingen op gebied van (de integrale aanpak van) ondermijnende criminaliteit gevonden kunnen worden. Eind 2018 zijn het Aanjaagteam Ondernijning en het LIEC daarom gestart met de ontwikkeling van dit platform, dat de Integrale Ondernijningsacademie (IOA) wordt genoemd. De IOA zal bestaan uit een

landelijke (online) kennisbank, leerkringen en een jaarlijks ondernijningscongres voor het delen van de *best practices*. De Apothekerskast die door de RIEC's Oost-Brabant en Zeeland West-Brabant is ontwikkeld, dient als voorbeeld voor de landelijke kennisbank.

Opleidingen, bijeenkomsten en trainingen

Voor de RIEC-partners is ook in 2018 een groot aantal trainingen, bijeenkomsten en workshops georganiseerd, bijvoorbeeld op gebied van Bibob, bewustwording van ondermijnende criminaliteit, integrale samenwerking en ondernijningsbeelden. RIEC-medewerkers konden door trainingen gegeven door de RIEC-partners hun kennis vergroten over bijvoorbeeld financiële fraude en opsporing en aanpak van witwassen. Ook zijn er netwerkbijeenkomsten georganiseerd met huidige en nieuwe samenwerkingspartners. Het LIEC organiseert meerdere keren per jaar een introductiebijeenkomst voor nieuwe medewerkers van RIEC-LIEC.

Organized Crime Field Lab

Vanaf september 2018 neemt een aantal RIEC-medewerkers deel aan het Organized Crime Field Lab 2018-2019 (hierna: Field Lab). Dit is een probleemgeoriënteerd innovatieprogramma in de strijd tegen ondermijnende criminaliteit. Het Field Lab betreft een initiatief van de top van het Openbaar Ministerie en de Nationale Politie in nauwe samenwerking met het lokaal bestuur, RIEC's en andere overheidsinstanties. Deze methodiek is ontwikkeld en wordt begeleid door prof. dr. Martijn Groenleer van Tilburg University en dr. Jorrit de Jong van Harvard University.

Het betreft een intensief programma, waarbij op een innovatieve manier naar de problemen wordt gekeken, met aandacht voor strategisch werken en slim samenwerken. Gedurende een jaar worden de teams begeleid en ondersteund vanuit het Field Lab. Dit traject heeft als doel een effectieve aanpak te bedenken en deze ook uit te (laten) voeren. In breder verband wordt steeds gezien of hetgeen hier wordt bedacht in vergelijkbare gevallen ook in de rest van Nederland kan worden toegepast.

Zes teams met deelnemers vanuit onder andere politie, Openbaar Ministerie, Belastingdienst, gemeenten en RIEC's werken sinds oktober 2018 binnen het Field Lab aan concrete, hardnekkige ondernijningsproblemen. Zo zag het team 'IJgeld' dat meer dan de helft van nieuwe Amsterdamse Horeca met onderhandse leningen gefinancierd werd. Dat is een indicatie voor witwassen of andere criminele activiteiten. In de door hun ontwikkelde werkwijze moet de aanvrager bewijzen dat hij een bonafide startkapitaal heeft. Als niet, dan volgt er geen horecavergunning. Het team 'Straatwaarde(n)' zag dat de straatwaarde van de drugs zo hoog is, dat hier lucratieve verdienmodellen achter zitten die jongvolwassenen

soms moeilijk kunnen weerstaan. Daarnaast lijkt de productie, de handel en het gebruik van drugs – en zelfs het buitensporige geweld – steeds meer tot het normale straatbeeld te behoren. Het team ontwikkelt daarom een aanpak om de aanwas van jeugd in de cocaïnehandel tegen te gaan.

Publiek-private samenwerking

Maatschappelijke coalities zijn bij de aanpak van ondermijnende criminaliteit noodzakelijk. De RIEC's en het LIEC willen daarom naast de integrale één-overheid-aanpak ook een bredere maatschappelijke beweging in gang zetten, waarbij overheden, bedrijven en burgers intensief samenwerken. Daarom heeft RIEC-LIEC ook in 2018 ingezet op publiek-private samenwerking. Zo is in 2018 samengewerkt met een postdienst en een financiële dienstverlener. In de samenwerking met de postdienst hebben de RIEC-convenantpartners onder meer de achterliggende structuren en netwerken rondom factuurfraude in kaart gebracht en is meer inzicht verkregen in het verdienmodel van subcontractors. In de samenwerking met de financiële dienstverlener zijn onder andere de mogelijkheden voor een barrièremodel verkend.

In een aantal regionale versterkingsplannen zijn eind 2018 voorstellen opgenomen die zien op de intensivering van de samenwerking met private partners.

3.10 Communicatie

De RIEC's en het LIEC werken volgens de landelijke communicatiestrategie 'Zichtbaar en samen communiceren'. Deze strategie is zowel intern als extern (partners en het openbaar bestuur) gericht. Om als één organisatie naar buiten te treden, ondersteunt het LIEC de RIEC's op communicatiegebied en zorgt onder meer voor uniformiteit in uitstraling en boodschap. Inmiddels beschikken bijna alle RIEC's over eigen communicatiespecialisten.

Communicatie als interventie

Binnen de integrale casuïstiek is de rol van communicatie niet meer weg te denken. Communicatie is niet alleen relevant na afloop van interventies, maar gaat ook een steeds grotere rol spelen aan de voorkant: communicatie als interventie. Door samen met partners een communicatiedoel vast te stellen, dat aansluit op het algemene doel van de casus, kan een integrale communicatiestrategie worden opgesteld. Zo kan bijvoorbeeld de schijn van onaantastbaarheid worden doorbroken en kunnen criminele netwerken worden verstoord.

Afgelopen jaar hebben de RIEC's communicatie als interventiemiddel ingezet op onderwerpen als growshops en bedrijventerreinen. Ook is ervaring opgedaan met communiceren met verschillende doelgroepen als jongeren en ondernemers.

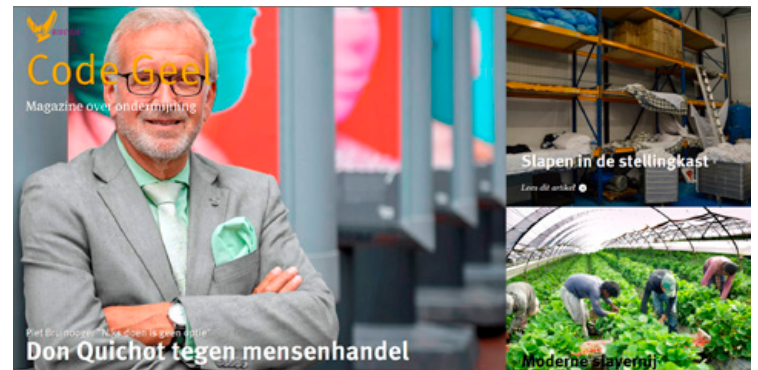
Website RIEC-LIEC en nieuwsbrief

De website van RIEC-LIEC is een belangrijk instrument om informatie over de integrale en bestuurlijke aanpak van georganiseerde, ondermijnende criminaliteit te delen. Op de site zijn achtergrond- en beleidsstukken te vinden, zoals de meest recente voortgangsrapportages over de aanpak van criminele motorbendes en de edities Code Geel.

Om partners te informeren over actualiteiten op het gebied van de aanpak van ondermijnende criminaliteit wordt vier maal per jaar de digitale nieuwsbrief Integraal verstuurd. Deze nieuwsbrief bevat zowel landelijk als regionaal nieuws.

Code Geel

Onder hoofdredactie van het LIEC wordt 'Code Geel' uitgegeven. Dit is het online magazine van RIEC-LIEC over ondermijnende criminaliteit en is met name gericht op burgemeesters. In 2018 zijn drie edities uitgebracht. De eerste editie ging over hennep in Nederland en ging op 8 maart online; de tweede editie van 21 juni droeg de titel "Een andere kijk op motorbendes" en de editie van 18 oktober draaide om het thema mensenhandel. Het online magazine sluit zoveel mogelijk aan op de informatiebehoefte van burgemeesters. De edities werden enthousiast ontvangen.

3.11 Informatievoorziening

Door de applicaties RIEC-IS en FileShare kunnen de (partners van de) RIEC's veilig informatie delen en verwerken. In 2018 draaien alle RIEC's op RIEC-IS, versie 3.

In het tweede en derde kwartaal heeft het LIEC onderzoek gedaan om te komen tot eisen en wensen van gebruikers voor een landelijke kennisbank over ondermijnende criminaliteit. Ook zijn door het LIEC voorbereidingen getroffen voor een nieuwe aan- of inbesteding van het technische beheer van de RIEC-LIEC-systemen.

Om de nieuwe producten en diensten uit de versterkingsplannen en het groeiende aantal gebruikers van het systeem optimaal, professioneel en duurzaam te kunnen ondersteunen, is een structurele investering in de informatievoorziening (IV) van de RIEC's en het LIEC nodig. In de versterkingsplannen is dit geadresseerd. Het verzoek om een bijdrage voor verbetering van de IV-ondersteuning van de RIEC's is helaas niet gehonoreerd. In 2019 worden de eisen en wensen ten aanzien de IV-ondersteuning nader in kaart gebracht.

Colofon

Tekst: RIEC-LIEC

Redactie: LIEC

Vormgeving: Xerox/OBT, Den Haag

© september 2019 Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag zonder bronvermelding worden veelevoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door print-outs, kopieën, of op welke andere manier zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.